

David Gullentops & Hans Vandevoorde (red.), *Anarchisten rond Emile Verhaeren*, Brussel, VUBPRESS, 2005, 222 pp., ISBN 90-5487-3914 | “Aan het begin van de 20ste eeuw was Verhaeren wereldberoemd. Maar zijn faam is met de jaren wat weggedeelsterd. Zeer ten onrechte.” Zo luidde de inleiding van een artikel van Luc Devoldere, hoofdredacteur van het tijdschrift *Ons Erfdeel*, in *De Standaard der Letteren* (7 oktober 2005) onder de ietwat ironiserende kop *De grootste Belg aller tijden*.

Naar aanleiding van de 150ste verjaardag van zijn geboorte werd eerder dit jaar een hulde-, herdenkings- en herwaarderingsprogramma opgezet rond de Fransschrijvende Vlaming Emile Verhaeren (1855-1916), auteur van poëzie, essays en theaterstukken. De coördinatie van een en ander was in handen van de Culturele Dienst van de Provincie Antwerpen, eigenaar en beheerder van het Provinciaal Museum Emile Verhaeren in zijn geboortedorp Sint-Amands-aan-de-Schelde. Zo werd in de Koningin Fabiolazaal in Antwerpen eerder dit jaar een tentoonstelling georganiseerd over *Anarchisten rond Emile Verhaeren* en werd tegelijk een bijbehorend boek met dezelfde titel uitgebracht.

In een essay in deze publicatie over Georges Eekhoud (1854-1927), een Franstalige Vlaamse literator uit de generatie van Verhaeren, besteedt literatuurhistoricus Hans Vandevoorde ook ruime aandacht aan het Antwerpse, intellectueel-anarchistische milieu omstreeks 1900. Bij initiatieven in deze sfeer, zoals het tijdschrift *Ontwaking* en het genootschap De Kapel, waren overigens nogal wat vrijzinnige flaminganten betrokken, onder meer Lode Baekelmans, Antoon Picard, Victor Ressler en Herman Van Puymbroeck. Dat zij in hun latere leven soms nogal uiteenlopende wegen of (zij)paden bewandelden, bevestigt trouwens dat het intellectueel anarchisme eerder een (mentale) inspiratie was dan een (concreet) engagement, zeker ook voor Emile Verhaeren.

De nogal affirmatieve uitspraak van historicus Jan Moulaert in zijn bijdrage aan deze bundel – “*de Nederlandstalige avant-garde was indertijd onlosmakelijk verbonden met de Vlaamse Beweging*”(p. 42) – is goeddeels terecht wat de kwarteeuw vóór 1914 betreft, maar allicht toch wat al te expliciet.

Illustratief voor het streven naar zowel persoonlijke als maatschappelijke emancipatie van de intellectueel-anarchistische stroming, waren de titels van twee tijdschriften van deze strekking waarin gedichten van Emile Verhaeren werden opgenomen: *Le Libertaire* en *La Société Nouvelle*. Met de Vlaamse beweging – toch ook een emanciperende tendens – had Verhaeren, als zo goed als Nederlandsonkundige, echter geen enkele affiniteit. Al koketteerde hij graag met zijn Vlaamse afkomst en al vormde (het verleden van) Vlaanderen een permanente inspiratiebron voor zijn omvangrijke literaire productie van wereldformaat.

In een stuk in *De Morgen* (2 augustus 1996), getiteld *De laatste nationale dichter*, noteerde dichter en publicist Bernard Dewulf onder andere het volgende over de appreciatie en de reputatie van Emile Verhaeren in zijn eigen tijd: “*Het lijkt onwaarschijnlijk, maar ooit heeft een Belgische dichter Europa aan zijn voeten gehad.*” De Nobelprijs literatuur haalde deze ‘monarchistische socialist’ desondanks echter niet. Die prestigieuze internationale bekroning en erkenning werd in 1911 wel toegekend aan zijn eveneens in het Frans schrijvende land- en generatiegenoot Maurice Maeterlinck (1862-1949). [NICO VAN CAMPENHOUT]